

GALERIA,
PRESENTA...

PAZOS, escondidos

Mai no he tingut la sensació que la meva dedicació a l'art estigués impresa en el meu programa genètic. No sóc artista vocacional, ni dotat. Sóc artista per voluntat, sóc artista per decisió, per entossudiment de convertir-me en algú amb una certa idea de risc, en algú radicalment inútil, convençut que no ens hem de resistir a fer el ridícul: disposat a morir amb les botes posades. Em refereixo al meu paper social.

Jo volia ser res. En realitat, jo no volia ser. Però ja que era aquí, presentint d'alguna manera el Thomas Bernhard que tant m'acompanyaria molts anys més tard, quan era petit ja vaig optar per prendre la direcció contrària. «De l'oposició, guanyi qui guanyi», resumiria, pragmàtica, la meva mare. Posats a ser, ser res. Posats a estar, amb les estrelles. Ser star. El meu caràcter melancòlic, esponja escleròtica amarada de tristeses i displicència, es desorientava, perplex, entre una malsana atracció per la soledat i una picant afició al perill, a aquell «Qui ha dit por, nois?», que em va llegar el meu avi matern.

Per raons familiars, visitava sovint un parell d'estudis de pintura de cavallet. Tot era seductor. Les vidrieres emplomades filtrant la llum, especialment impressionants les zenitals, les feixugues cortines de vellut, una mica deslluïdes, que matisaven la claror i remataven els teginats grandiloqüents, la palpitació del color, l'absència de les models que jo sabia que havien estat allà i el vaporós mareig al qual m'abandonava, possiblement perquè em «col·locava» amb els olis, vernissos i trementines. L'estètica d'atelier era, sens dubte, l'escenari ideal per al futur de la meua soledat.

Acabava de fer set anys. En un inútil intent de perseguir els fantasmes que feien niu en la foscor, em vaig rendir a l'evidència del despertar quotidià sense poder convertir-me en la meua ombra i em vaig disposar a cultivar altres il·lusions. Atès que la vida semblava no tenir remei, faria el possible per viure no una, sinó diverses vides. En una atractiva i callada transhumància felina, em passejaria per un munt d'escenaris interpretant els matisos del paper més adequat, en cada moment, al meu desidiós estat d'ànim. Romàntic per individualista, excèntric per exagerat, dandi per impertinent.

Vaig aprendre a veure i em vaig oblidar d'imaginar. Per por, més que no pas per gosadia, triava la disfressa oportuna per representar més bé el paper que cada situació exigís. Amb la meua cara gairebé desconeguda, com una calcomania, aixafat al voral, «representava» amb una de les meitats de la màscara.

Acerb detractor de viure, infatigable i perseverant en la tasca de mirar de comprendre el món, ja que no de compartir-lo, em vaig proposar d'arriscar-me i dedicar-me a allò inútil, a disfressar la vida de passatemp. Davant la idea inculcada d'un futur endiumenjat i transcendental, l'única sortida consistia a no entendre l'existència com un camí cap a una meta. M'atreviria a abandonar el tedi i la monotonia, el confortable avorriment d'un esdevenidor que promet. N'hi hauria prou de «passar l'estona», recreant-m'hi fixant petits detalls i afinant diferències, amb la pruija d'ensarronar, amb aquesta sortida de peu de banc, l'estafa irremeiable de la vida.

Evitar la perfecció per a la qual se m'intentava preparar. Escapar-ne a través de l'art, contrariant la meua família. Ser artista com a coartada, com a excusa per superar la tímidesa, fer l'incorrecte, dir

barbaritats i cometre imprudències. Per fer el ridícul sense manies, sense haver d'encapotar la desemparança, les angoixes, els terrors, la ignorància, amb el cerimoniós rictus de la immutabilitat. Desitjava la celebritat com una manera de destrossar l'embolcall de falsa modèstia, la mesquina naturalitat i l'aclaparadora mediocritat de l'entorn resclosit que m'envoltava. Un entorn impregnat del tuf de capellans, militars, funcionaris, botiguers i burgesos confabulats amb el dictador, que ofenia qualsevol forma de sensibilitat.

Pretenia, descarat, retratar les fantasies autobiogràfiques de tothom. Afrontar amb ironia les males passades i anticipar, amb sorna, l'irremeiable. Més enllà d'aquest improbable ser stars, els éssers humans em proporcionaven poc material sensible. No resultaven excitants ni per als meus ensenyaments ni per a les meves pupil·les. Em semblaven irremeiablement obtusos i opacs. Els objectes, com els animals, semblaven més amables, més dialogants, en suma, molt més «persones». Però fins i tot els animals eren, tot sovint, massa humans. Em vaig concentrar en els objectes. Em vaig fixar inicialment en els més artificiosos, els més atractius, els més sorprenents, els més inútils. I en aquest desequilibri, vaig aconseguir convertir-me en vident de les històries mudes que aquests objectes supuraven. Em vaig construir com a artista. Artista i funàmbul, a la corda fluixa, mantenint la independència davant d'una «afició» i davant d'un mercat que, d'altra banda, s'han fixat ben poc en mi; no em consideren un professional. I, de fet, no s'equivoquen, perquè sempre he rebutjat que la dedicació a l'art sigui concebuda com una (la meva) professió. La meva dedicació a l'art obeeix a un intent de supervivència social i emocional. Perquè com a artista intencionat, sóc un artista convençut que l'art és evitable, que no serveix per res, o, com a molt, per fer-nos companyia en la desolació. Com pot acompanyar-nos, sense més pretensions, aquesta manera de col·leccionar sense catalogar que no consisteix a omplir caselles, sinó a acumular, amb cobdícia obsessiva, retalls del passat, amb o sense pedigrí, per «apaivagar» ansietats nostàlgiques.

La meva feina és la d'un amateur amb ànima de boxejador, però amb els peus mal assentats i cop de puny gens demolidor. Un artista amb matisos fora de registre, que ha preferit apuntar abans que disparar i que ha buscat el crit en la més inesperada onomatopeia, no en la més escruixidora. Un artista intimista. No un artista parapolític. Un artista lleuger, no volàtil o insubstancial. Autista?

Només m'adono del present quan ja ha passat, és a dir, quan és passat. El fet de no madurar a temps m'ha permès envellir endarrerint el desengany. Romàntic atacat de descreguesa absoluta, l'art és al capdavant, sobretot, el meu espai de resistència. L'espai de l'autenticitat de l'artifici, del desengany, de la relliscada, de l'il·lusori, de la simulació, de l'intersticial, d'allò larvat i enquistat en l'intersticial. Aquest espai, obert o tancat, en què, ja que no puc deixar de ser, gairebé aconsegueixo de no ser res. En el fons, potser ni tan sols volia ser artista.

Carlos Pazos París, gener 2006